

4 Kotimaa selvitti, millaista palautetta naiset piispanvirassa nykyään saavat

6 Puolueet tentissä – uskonnonopetuksen kohdalla näkemykset eroavat

KOTIMAA

N:o 11 | 17. maaliskuuta 2023 | hinta: 3,90 € | www.kotimaa.fi

Omavaraisesti mutta yhdessä

Omavaraopistossa Valtimolla voi opiskella ekologisesti kestävää elämäntapaa. Olli Holmén teki pärekoriin uuden kantokahvan.

Kannen kuva:
Pentti Potkonen
118. vuosikerta
0003595-23-12

12

Omavaraopisto ei ole pyhäkoulu

17.3.2023

Lasse Nordlund elää omavaraista elämää ilman pankkitiliä. Hänen mukaansa ihmisessä särkyä jotain, kun tämä valitsee tietyn uskonnon tai ideologian. Mutkat vedetään suoriksi eikä maailmankuva vastaa enää todellisuutta. Nordlundin hartioille on soviteltu niin pyhimyksen kuin paholaisenkin viittaa, mutta kumpikaan ei tunnu omalta.

Ekologisesti kestävä elämäntapa ja hidastaminen kiinnostavat yhä useampia. Valtimolla omavaraista elämää voi kokeilla puolen vuoden intensiivisessä koulutuksessa. Luvassa on paljon työtä ja iloa.

TEKSTI: EMILIA KARHU | KUVAT: PENTTI POTKONEN

Talvi-ilta on pimentynyt Valtimon korvessa Pohjois-Karjalassa. Omavaraista elämää elävien **Lasse Nordlundin**, 58, ja **Maria Dorffin**, 44, pihaan ei ole aurattua tietä, koska he eivät autoile. Täysikuu valaisee maisemaa, mutta pihapiiriin johtavalla metsäpolulla taskulampusta on iloa. Nordlund huhuilee ovelta, että kannattaa kävellä mahdollisimman keskellä. Siinä upottaa vähiten.

Nordlund, Dorff ja heidän 8-vuotias poikansa ovat juuri syöneet iltaruuan viileässä tuvas- sa, jota hallitsee iso leivinuuni. Veistetyistä hirsistä tehdyillä seinillä on paljon hyllyjä, joista löytyy monenlaisia luonnon antimia eri tavoin säilöttyinä.

Nordlund on elänyt jo 30 vuotta yhteiskunnan laitamalla ja sen ulkopuolella. Hän kasvat- taa ja keräilee luonnosta ruokansa ilman kone- voimaa. Hänellä ei ole pankkitiliä, puhelinta tai henkilölsyystodistusta. Hän kieltäytyy omis- tamasta mitään tai ottamasta työstä vastaan rahaa.

Dorffin kanssa he ovat jakaneet yhteisen elä- män pian 20 vuotta. Perheeseen kuuluvat pojan lisäksi myös pariskunnan 16-vuotias tytär sekä Dorffin jo aikuinen lapsi edellisestä liitosta. Sa- massa pihapiirissä asuu Nordlundin muistisai- ras äiti, josta perhe pitää huolta.

Lasse Nordlundia on aina vaivannut, että ih- miset puhuvat yhtä, mutta toimivat toisin.

– Nuo ristiriidat ovat hedelmällisiä säröjä, jotka pakottavat minut miettimään, kumpi on väärässä: minä vai muu maailma. Elämmekö yhteisöllisessä valheessa?

Nordlundin mukaan ihmislunonteeseen kuu- luu tarve lokeroi- da henkilö, joka elää eri tavoin kuin muut.

– Enemmistön on helppo leima- ta minut hulluk- si. Heissä herät- tää kuitenkin epävarmuutta se, että elämäni sujuu, vaikka harjoitan maataloutta aivan toisin kuin tääl- lä on totuttu.

Nordlundin hartioille on soviteltu niin mes- siaan ja pyhimyksen kuin paholaisenkin viittaa. Totutusta poikkeaminen vetää puoleensa sekä ihailua että vihaa.

Lapsena ja nuorena Lasse Nordlund asui Sak- sassa ja oli intohimoisen kiinnostunut kemias- ta, fysiikasta ja tietokoneohjelmoinnista. Hän muistaa lumoutuneensa vektorien tyylikkyys- destä ja kokeneensa digitaalielektroniikan maagisena. Kasvissyöjäksi hän ryhtyi jo 5-vuo- tiaana, koska eläinten tappaminen oli hänestä kauhistus.

Alle parikymppisenä Nordlund koki sosiaa- lisen heräämisen ja alkoi pohtia kiivaasti yh-

”
*Elämäni sujuu,
vaikka harjoitan
maataloutta aivan
toisin kuin täällä on
totuttu.*

Biotekniikan diplomi-insinööri Olli Holmén innostui luonnonmukaisesta elämästä vapaaehtoistoissa Latinalaisen Amerikan viidakossa. Hän punoo koriin kantokahvaa Valtimolla ja toivoo oppivansa paljon hirsirakentamisesta ja vanhojen talojen kunnostuksesta.

sen vastuusta ja ihmisluonnosta. Hän kiinnostui toisinajatteliijoista.

Nordlundin mukaan ihmiskunnan historia on suora kurssi päin mäntyä. Ihmisiä on lahdattu, metsiä kaadettu ja saatu aikaan autiomaita.

– Matemaattista osaamista on kertynyt huikeasti satojen vuosien aikana. Miksi osaaminen ei kerry ihmisen luontosuhteessa tai lastenkasvatuksessa? Jokainen sukupolvi on lähtökuopissa.

18-vuotiaana hän päätti muuttaa takaisin Suomeen ja tehdä totaalisen elämänmuutoksen. Insinöörinörtistä tuli omavaraiseläjä, joka astui itse luomaansa larppuspeliin. Alkuvuosiin hän ei käyttänyt ravinnossaan edes suolaa tai öljyä, koska ei pystynyt niitä itse tuottamaan.

– Vaihdoin siis tutkimuskohdetta ja ajattelin, että joko selviän tai kuolen.

Sittemmin Nordlundin ehdottomuus on hui-

kan loiventunut. Hän tajusi, että hänen on valittava marttyyrikuolema puhtasoppisena tai yhteyksien luominen ihmisiin niin, että hän ottaa vastaan terveydenhoitoa ja jakaa oppimaansa eteenpäin vielä pitkään.

– **Jeesus** oli hyvin itsellinen ja periaatteellinen ihminen ja joutui lopulta sen vuoksi ristille. Minulla ei ole kristussyndroomaa. Täydellisen puhtauden tavoittelu on vankila.

Varsin periaatteellinen Lasse Nordlund on kuitenkin edelleen. Vanhempiensa kauhuksi hän kieltäytyi perimästä maatilaa, jonka he yhdessä aikoinaan hankkivat ja jolla he ovat pitkään eläneet.

– En halua omistaa mitään, koska silloin menettäisin omantunnonvapauteni.

Maria Dorff on käytännöllisempi ja hyväksyy elämään myös sekatalouden piirteitä. Hän te-

kee talvisin huovutettuja tossuja, joiden myynnistä saa rahaa. Lisäksi hän saa palkkaa opetustyöstä pariskunnan perustamassa Omavaraopistossa.

– Maria osti vanhemmiltaan minun osuuteni tilasta. Olen vähän kuin fransiskaanimunkki, joka voi elää köyhyydessä, koska Maria suosittu olemaan se paha paavi, jolla on omaisuutta.

Myös Dorff ajattelee, että oikeasti kukaan ei voi omistaa maata, metsää tai vesistöjä. Hänen nimissään on kuitenkin yli 30 hehtaaria metsää.

– Olen metsän haltia, jonka avulla metsä pysyy luonnontilassa hakkaamattomana.

Jyväskylästä kotoisin oleva Maria Dorff poti lukiolaisena vahvaa ympäristöahdistusta. Tuolloin pahalle ololle ei kuitenkaan ollut vielä nimeä. Hän kokeili elämää ekoyllissä ja vietti

Omavarainen elämä on poistanut Maria Dorffin ympäristöahdistuksen. – Minun ei tarvitse ratkaista kaikkia maailman ongelmia, mutta voin jakaa tietoa muille, jotka vievät sitä taas eteenpäin. Pienistä puroista voi tulla isompia, Dorff sanoo.

puoli vuotta vapaaehtoistyössä ulkomailla.

– Elämme yli luonnonvarojen ja riistämme köyhempiä maita. Vastaus siihen on vapaaehtoinen elintason lasku. Tosin en halua puhua laskusta, koska liiasta materiaalista luopuminen tekee elämästä onnellisempaa.

Opiskellessaan Itä-Suomen yliopistossa käsityönopettajaksi Dorffin päässä takoi halu asua maalla. Nordlundin kanssa haave on toteutunut.

– Täällä on todella hyvät edellytykset omavaraisuudelle. On puita, puutarha ja lähteitä sekä monipuoliset sieni- ja marjamaastot. Tämä elämäntapa on poistanut ympäristöahdistukseni, olen elämäni tyytyväinen.

Nordlundin ja Dorffin maatilalla oli kymmenen vuoden ajan kansainvälisiä vapaaehtoistyöntekijöitä auttamassa töissä ja oppimas-

sa omavaraisuutta. Joukossa oli kuitenkin myös moniongelmaisia ihmisiä, ja perhe väsyi siihen, että vapaaehtoiset asuivat heidän kodissaan. He halusivat silti jatkaa osaamisensa jakamista.

– Kaverimme vieraili Ruotsissa omavaraisuutta opettavassa opistossa ja ehdotti, että perustaisimme sellaisen myös Suomeen. Suunnittelu alkoi vuonna 2016, ja ensimmäiset lyhyet ekologisen rakentamisen kurssit järjestettiin 2019–2020, Dorff kertoo.

Nykyään Omavaraopisto opettaa monipuolisesti omavaraistaitoja ja järjestää puoli vuotta kestäviä omavaraistaloutteen perehdyttäviä opintokokonaisuuksia Valtimolla yhteistyössä Kainuun Opiston kanssa.

Opiskelijat majoittuvat Omavaraopiston lä-

”
Kun siemen itää kasvimaalla ja nousee mullasta, se on riemun hetki.

heisyydessä rintamamiestaloissa, joita on kunnostettu talkoilta. Niissä ei ole juoksevaa vettä tai sisävesiä.

– Korona ja energiakriisi ovat osoittaneet nyky-yhteiskuntien haavoittuvuuden. Minun ei tarvitse ratkaista kaikkia maailman

ongelmia, mutta voin jakaa tietoa muille, jotka vievät sitä taas eteenpäin. Pienistä puroista voi tulla isompia, Dorff sanoo.

Kuuden kuukauden aikana opinnoissa käydään läpi koko viljelykierto. Huhtikuussa alkavalla kurssilla opitaan itse tekemällä, miten kotipuutarhassa voi kasvattaa lähes kaiken tarvitsemansa ruoan.

Lisäksi kurssilla tehdään polttopuita, keräillään villivihanneksia, valmistetaan ruokaa puuhellalla, leivotaan leivinuunissa, rakennetaan ja »

Itse kasvatettujen ja keräilyjen kasvien säilöminen on olennainen osa Omavaraopiston syyskauden opetusta.

kompostoidaan sekä opetellaan käsitöitä kuten huovutusta, kehräämistä, kutomista, puutöitä, tuohitöitä ja köydenpunontaa. Opintoihin kuuluu myös kalastusta perinteisin menetelmin.

Syksyllä opiskellaan sadonkorjuuta ja säilömistä sekä keräillään marjoja ja sieniä. Opistossa on mahdollisuus perehtyä myös tervanpoltoon, biohiilen valmistukseen ja nahkan käsittelyyn.

Työskentelyssä ei käytetä lainkaan koneita. Käsillä tekeminen kasvattaa Dorffin ja Nordlundin mukaan resurssitietoisuutta ja auttaa ymmärtämään yksilöiden ja yhteisöjen ekologista jalanjälkeä.

– Emme tunne koneiden valmistamisessa tarvittavien aineiden alkuperää. Koneet myös hajoavat nopeasti. Kirves voi kestää sukupolvelta toiselle. Pymrimme

siihen, että työkalut olisivat mahdollisimman yksinkertaisia ja niitä olisi mahdollisimman vähän, Dorff kertoo.

Kurssilla tutustutaan eri materiaaleihin, työmenetelmiin ja niitä kautta myös omaan kehoon ja sen hyvinvointiin. Tärkeää on myös työn, henkisen voiminnan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tasapaino. Opetukseen kuuluu paljon yhdessäoloa, joka kehittää sosiaalisia taitoja.

– Täällä saa realistisen käsityksen siitä, mitä omavarainen elämä vaatii. Se voi sitten olla alkusysäys elämänmuutokselle. Täältä löytyy samanhenkisiä ihmisiä ja onpa joku jo löytänyt elämänkumppaninkin, Dorff sanoo.

”
Asuntolaina, hengen velttous ja sosiaaliset syyt ovat estäneet minua siirtymästä kokonaan omavaraiseen elämään.

Nordlund painottaa, että Omavaraopisto ei ole pyhäkoulu, jossa pääsisi pois tavallisesta elämästä haasteineen. Omavaraisuus tekee vapaaksi rahasta, mutta vapaus ostetaan kovalla työllä.

Raatamista on paljon, mutta sitä saa tehdä hyvällä omallatunnolla.

Omavaraopisto on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton eikä se ole yhteydessä kansallisiin huoltovarmuus- tai kriisinhallintahankkeisiin.

– Sellaisen kiinnostavan havainnon olen tehnyt, että talkoissamme ja kurssillamme on paljon entisiä vanhoillislestadiolaisia, Nordlund sanoo.

– Kurssi sopii työikäisille. Pohjavaatimuksia taidoille ei ole, eikä tarvitse olla myöskään täysin terve voidakseen tulla mukaan. Moni on kuntoutunut täällä sekä selkävaivoista että mielialaongelmista. Mutta jos on fyysisesti tai henkisesti kovin rikki, tämä ei ole oikea paikka, Dorff sanoo.

Mikko Jaakonsaari, 35, osallistui viime vuonna Omavaraopiston puolen vuoden kurssille ja jäi sen jälkeen asumaan majapaikkaan Peltolaan myös talveksi. Keltaisen rintamamiestalon verantaa koristavat jääkukkaset. Lattiolla on räsymattoja. Pirtin pöydällä on ruuantähteitä ja elämän jäljet näkyvät. Vesi haetaan pihakivosta ja pihan perällä on ulkokuussi.

Jaakonsaari on kotoisin Vantaalta ja opiskeli yliopistolla filosofiaa. Väitöskirja jäi lähtökuoppiin ja hän päätyi töihin kirjastoon.

– Elin keskiluokkaista elämää ja söin mikro-ruokaa. Minulla on ollut masennusta, ja avioero tuli kirsikkana kakun päälle. Ne toimivat katalysaattorina elämänmuutokselle. Hidastaminen on kiinnostanut minua jo pitkään. Yhteiskunnassa elämä on keskittynyt suhteettoman paljon palkkatyön ympärille.

– En halua olla rattaana koneistossa, joka perustuu ylikulutukselle ja tuhoaa luontoa. Täällä olen tajunnut, miten helposti tulee toimeen vähemmällä. Arkiset askareet täyttävät päivän ja elämä tuntuu mielekkäämmältä.

Jaakonsaari irtisanoutui työstään ja päätti jäädä Omavaraopistoon vielä toiselle puolen vuoden jaksolle.

– Minulla ei ole aiempaa kokemusta omavaraisuudesta tai edes maalla asumisesta, mutta kurssin aikana tämä alkoi tuntua omalta. Haluan elää lähellä luontoa jatkossakin.

– Olen miettinyt, onko tämä pakenemista. Mutta mielestäni en pakene ajassa taaksepäin vaan olen luomassa uutta, kestävämpää kulttuuria.

Omavaraopiston kurssi oli Jaakonsaarelle myös sosiaalisesti intensiivinen kokemus. Neljän huoneen talossa asui kahdeksan henkeä, ja kurssille osallistui kaikkiaan 15 ihmistä.

– Ruoka laitettiin yhdessä, ulkohommat tehtiin yhdessä ja koko ajan oli muita ympärillä. Olen aika introvertti luonne ja jännitin, mitä siitä tulee. Mutta hyvin meni ja oli tosi hauskaa. Paljon tuli naurettua kurssin aikana, ja kurssilaisista tuli vähän kuin perhe.

– Ruoka laitettiin yhdessä, ulkohommat tehtiin yhdessä ja koko ajan oli muita ympärillä. Olen aika introvertti luonne ja jännitin, mitä siitä tulee. Mutta hyvin meni ja oli tosi hauskaa. Paljon tuli naurettua kurssin aikana, ja kurssilaisista tuli vähän kuin perhe.

Biotekniikan diplomi-insinööri Olli Holmén, 30, reissasi opintojen päättymisen kunniaksi

Latinalaisessa Amerikassa ja päätyi vapaaehtoistöihin luonnon keskelle viidakoon.

– Tunsin rauhaa ja elämän hitautta, ehdin nauttia ihmisistä ja kaikesta ympärilläni. Kotiin palattuani muutin mummon luokse maalle ja aloin huolehtia hänestä ja kasvimaasta.

Tuttujen kautta Holmén löysi Omavaraopistolle ensin talkoisiin ja sitten kurssilaisiksi.

– Täällä on todella hyvä olla, ilmapiiri on inspiroiva ja koen olevani osa jotain tärkeää.

Hän kertoo välillä kaipaavansa pikkutarkkaa ja steriiliä työtä laboratorioissa, mutta toisaalta aiemmista opinnoista on ollut hyötyä viljelyssä. Mikrobeilla on kasvien hyvinvoinnillekin suuri merkitys.

Myös Holmén aikoo jäädä opistoon toiseksi puolivuotiskaudeksi. Hän haluaa oppia erityisesti hirsirakentamista ja vanhojen talojen kunnostusta.

Holmén haaveilee omavaraisesta yhteisöasumisesta.

– Yksin elämällä on aika vähän tarkoitusta, mutta yhdessä se muuttuu nautinnolliseksi. Elämään tulee paljon merkitystä, kun joutuu näkemään vaivaa saadakseen vettä ja ruokaa. Kun siemen itää kasvimaalla ja nousee mullasta, se on riemun hetki.

Omavaraopistossa opettaa Nordlundin ja Dorffin lisäksi kymmenkunta muuta alansa taitajaa. Yksi heistä on toimittaja, musiikkieteilijä, sieniasiantuntija ja kotitarvekalastaja **Topi Linjama Joensuusta. Hän tutustui Nordlundin ja Dorffiin reilut 10 vuotta sitten tehdessään heistä juttua *Maaseudun Tulevaisuuteen*.**

Linjama on puhunut opiston johdantokursilla siitä, mihin ihmiskehon energiaa on järkevää omavaraisessa elämässä käyttää. Syksyisin hän on vastannut sienkursseista.

– Omavarainen elämä on rankkaa. Koko ajan pitää optimoida ja tehdä kompromisseja. On pohdittava panos-tuotos-suhdetta ja ajankäyttöä.

Omavaraopisto on Linjaman mukaan itsensä etsimisen paikka, jossa ei pakoteta mihinkään rooliin. Vastauksia voi löytää perustaviin eksistentiaalisiiin kysymyksiin, kuten kuka minä olen, mikä on paikkani maailmassa tai miksi minua ahdistaa.

– Yleensä omavaraisesta elämästä kiinnostuvilla on joku vahva työntekijä, epämääräinen ja syvä paha olo. Kehollinen elämäntapa ja ekologinen aate antavat vastauksia. Yksi opiskelija sanoi, että ilmastoahdistus hellitti heti, kun hän löi talikon maahan.

Linjamaa viehättää omavaraisuudesta kiinnostuneiden ihmisten heterogeenisyys. Opiston ilmapiiri on avara ja siellä on mukana ihmisiä poliittisesti eri laidoilta. Ihmiset ovat auki vaikutteille ja konfliktit käsitellään avoimesti aamupiirissä.

Myös Nordlund ja Dorff iloitsevat siitä, että nykyään Omavaraopistolla toimii kirjava joukko ihmisiä tasapainoisesti ja säävisästi.

– Täällä vallitsee lempitys ja kunnioitus, joka

Umpihankiihto tekee hyvää sekä ruumiille että mielelle. Mikko Jaakonsaari ei aio hypätä kokonaan työelämän ulkopuolelle, mutta haluaa karsia menojaan ja elää lähempänä luontoa, jotta kaikki aika ja voimat eivät kuluisi palkkatyöhön.

ei tarkoita samanmielisyyttä. Meidän juttu on niin kokonaisvaltainen, ettei tänne synny samanlaisia rintamia kuin yhden asian liikkeisiin. Olemme myös tietoisesti luoneet ohjaavia elementtejä, jotka vahvistavat tätä suuntaa, Nordlund sanoo.

Linjaman mukaan kaikkien maailmankuva on epätäydellinen. Kun ihmiset eivät halua kohdata omaa keskeneräisyyttään, he osoittavat mielellään vikoja niissä, jotka edes yrittävät jotain.

– Tähän ei pidä suostua. Itselläni asuntolainan, hengen velttous ja sosiaaliset syyt ovat estäneet siirtymästä kokonaan omavaraiseen elämään, mutta teen omilla reunaehdoillani sen, minkä voin.

Linjama muistelee reilun parinkymmenen vuoden takaista hetkeä mökillä. Hän oli näkkinen ja vei verkot veteen.

– Sain taimenen ja savustin sen, eikä minulla enää ollut nälkää. Se oli suuri kokemus.

Lasse Nordlund ajattelee, että ihminen on hengellinen eläin. Oman maailmankuvansa hän arvelee olevan lähellä buddhalaisuutta, jossa pyritään eroon lukkoon lyödyistä tulkinnoista ja halutaan tavoitella ydintä, kokea maailma ja luonto sellaisenaan.

Nordlund on kiinnostunut siitä, miten erilaiset ihmiset jäsentävät maailmaansa. Suhteessa uskontoihin ja ideologioihin hän kokee kuitenkin jäävänsä ulkopuolelle. Oma identiteetti on vahva, mutta sille ei ole nimeä.

Kiihkeät kristityt ovat sanoneet Nordlundille, että hän on pahojen henkien palveluksessa.

– He vaativat minua valitsemaan, kenen joukoissa seison. Se, että en seiso missään joukossa, pelottaa heitä. Kun ihminen valitsee jonkun uskonnon, hänessä särkyy jotain. Mutkat vedetään suoriksi eikä maailmankuva vastaa enää todellisuutta. Joukkoon liittyminen merkitsee asettumista joltain vastaan. En halua tehdä niin.

”
Yksin elämällä on aika vähän tarkoitusta, mutta yhdessä se muuttuu nautinnolliseksi.

– Elämäntapani ei ole permakulttuurista, syväekologiaa tai tolstoilaisuutta. Minulla on tutkiva mieli, joka on johtanut minut tähän. Omavaraisuudesta olen saanut merkityksellisen elämän, jonka takana voin seistä.

Nordlundin mieleen on jäänyt kohtaaminen lapsuudesta tutun miehen kanssa siviilipalveluksessa. Tämä aikoi papiksi ja sanoi Lasselle: Jos et tunnusta Jeesusta, olet häntä vastaan.

– Kasvoilla oli irvokkaan lempeä hymy, mutta ajatus oli kylmää terästä. Tätä voisi kutsua hengelliseksi väkivallaksi. Toisaalta ystäväpiirissäni on nykyään paljon pappeja, joiden kanssa tulen hyvin toimeen. Heille riittää, että olen ihminen. He eivät vaadi minulta tunnustuksia.

Kysymys Jumalan olemassaolosta on Nordlundin mukaan mieletön.

– Silloin yritetään puhua asiasta, josta ei voi puhua, johon sanat eivät ole kelvollisia.

Työn määrä ei ahdistaa toimeliasta Maria Dorffia, mutta hän on opetellut myös pysähtymistä. Elämä on täyttä, kun hoidettavana on viljelysten, lasten ja opetustyön lisäksi vielä suvun vanhuksien. Dorff on perheen tukipilari.

– Joogaan joka aamu. Talvella se pitää yllä fyysistä kuntoa ja kasvukaudella se auttaa kipeytyvään selkään. Se antaa myös sisäistä rauhaa ja tasapainoa.

Valo ja vuodenaikat säätelevät Nordlundin ja Dorffin elämää. Kesällä ja syksyllä tehdään työtä aamusta iltaan. Kun ensilumi peittää kaiken työn näkyvistä, se tuntuu pelastukselta, jota elimistö tarvitsee palautuakseen.

Kahdeksan aikaan talvi-iltana perhe alkaa vetäytyä yöpuulle. Lasse Nordlund pohtii vielä, voiko hän kaupitella elämäntapaansa muille.

– Palaan siihen fransiskaanivertaukseen. Jos ihmiseltä kysytään, tuleeko sinusta munkki, myönteinen vastaus voi syntyä vain sisäisestä tarpeesta. ✕